

Запрограммированная А. Пушкиным временная программа поэтического текста нашла творческое воплощение в гармонии переводов на украинский язык.

ЛИТЕРАТУРА:

1. *Воробьев Н. Н.* Числа Фибоначчи. – М., 1992. – 190 с.;
2. *Стахов А. П.* Код золотой пропорции. – М., 1984. – 151 с.;
3. *Сухотин А. К.* Ритмы и алгоритмы. – М., 1988. – 223 с.;
4. *Васютинский Н. А.* Золотая пропорция. – М., 1990. – 235 с.;
5. *Азарова Л. С.* Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція “золотої” пропорції. – Вінниця, 2000. – 222 с.;
6. *Гринбаум О.Н.* Гармония строфического ритма в эстетико-формальном измерении (на материале «Онегинской строфы» и русского сонета). – СПб., 2000. – 160 с.;
7. *Шевелев И. Ш., Марутаев М. А., Шмелев И. П.* Золотое сечение: Три взгляда на природу гармонии. – М., 1990. – 343 с.;
8. *Потапов В.В.* Динамика и статика речевого ритма. Сравнительное исследование на материале славянских и германских языков. – М., 2004. – 344 с.;
9. *Бураго С.Б.* Мелодия стиха. – К., 1999. – 350 с.;
10. *Пустовит А.В.* Этика и эстетика. Наследие Запада. История красоты и добра. – К., 2006. – 435 с.;
11. *Теряев Д.А.* Ритмическая гармония русской поэтической речи в аспекте «золотого сечения» // Русская литература. Исследования. – К., 2005. – Вып. VII. – С. 320 – 327.;
12. *Теряев Д.О.* Ритмічна структура поетичного мовлення Тараса Шевченка за акустичними параметрами // Шевченкознавчі студії. – К., 2005. – Вип. 7. – С. 120-125.;
13. *Рильський М.Т.* Проблеми художнього перекладу // Збір. тв. у 20-ти тт. – К., 1987. – Т. 16. – С. 239-307.;
14. *Коптілов В.В.* Теорія і практика перекладу. – К., 2003. – 277 с.;
15. *Комиссаров В.Н.* Современное переводоведение. – М., 2000. – 214 с.;
16. *Пушкин А.С.* Полное собрание сочинений. – М., 1948. – Т. 5.;
17. *Пушкин О.С.* Полтава. – СПб., 1836.;
18. *Пушкин О.С.* Полтава // Пушкин О.С. Вибрані твори у 2-х тт. – К., 1937. – Т.1. – С.354-398.;
19. *Пушкин О.С.* Полтава. – К., 1949.;
20. *Зиндер Л.Р.* Общая фонетика. – М., 1979. – 311 с.;
21. *Чистович Л.А., Коженников В.А., Алякринский В.В., Бондарко Л.В. и др.* Речь. Артикуляция и восприятие. – М.-Л., 1965. – 241 с.;
22. *Редькин В. А.* Акцентология современного русского литературного языка. – М., 1971. – 223 с.;
23. *Вовк П. С.* Центри акцентологічних систем. – К., 1998. – 240 с.;
24. *Жинкин Н.М.* Восприятие ударения в словах русского языка // Известия АПН РСФСР. – 1954. – Вып. 54. – С. 21-28.

Федоришин О.Б. (Львів, Україна)

Словотвірна адаптація комп'ютерних термінів англійського походження в мові хорватських та українських засобів масової комунікації

Нові слова, запозичені з інших мов, повинні адаптуватися у мові-реципієнті й пристосовуватися до його системи, у тому числі й словотворчої. У дослідженні аналізуватиметься словотворча адаптація комп'ютерних термінів, запозичених із англійської мови, на матеріалі мови хорватських і українських засобів масової інформації, які дозволяють надати приклади індивідуального словотвору, іще не представлені в лексикографічних працях.

Ключові слова: словотворча адаптація, суфікс, префікс, словотворче гніздо, похідне слово, англійська лексика.

Новые слова, заимствованные из других языков, должны адаптироваться в языке-получателе и приспособляться к его системе, включая словообразовательную. В исследовании будет проанализирована словообразовательная адаптация

комп'ютерных терминов, заимствованных с английского языка, на материале языка хорватских и украинских средств массовой информации, которые позволяют представить примеры индивидуального словообразования, не представленные еще лексикографическими работами.

Ключевые слова: *словообразовательная адаптация, суффикс, префикс, словообразовательное гнездо, производное слово, английская лексика.*

A new vocabulary adopted from other languages must be adapted in a recipient language and adjusted to its system, including word-formation system. The research is aimed at analysing the word-formation adaptation of English computer terms in the language of Croatian and Ukrainian mass media which represent the examples of individual word formation which are not yet presented in lexicographic books.

Key words: *word-formation adaptation, suffix, prefix, word-formation nest, derivative word, English vocabulary.*

Словниковий склад кожної мови – це відкрита динамічна система, яка постійно змінюється та оновлюється під впливом різноманітних внутрішніх та позамовних чинників. Динаміку розвитку лексичного складу хорватської та української мов на сучасному етапі насамперед визначають екстралінгвальні чинники, такі як демократизація всіх галузей суспільного життя, офіційний статус досліджуваних мов, припинення цензури, зміни в соціальній структурі суспільства. Крім того, важливим фактором суспільних, а разом з тим, і мовних змін сьогодні можна вважати інтеграцію Хорватії та України у міжнародну спільноту та формування глобального інформаційного, культурного та економічно-політичного простору. Зазначені процеси активно сприяють міграції лексики, особливо англійського (американського) походження у інші мови та зростанню питомої ваги запозичених слів у хорватській та українській мовах.

Мета даної доповіді – проаналізувати закономірності адаптації комп'ютерних термінів англійського походження у мові хорватських та українських засобів масової комунікації, визначити основні словотвірні моделі, за допомогою яких відбувається засвоєння англійських запозичень з комп'ютерної галузі у досліджуваних мовах та виявити основні словотвірні гнізда, які утворюють в українській та хорватській мовах комп'ютерні терміни англійського походження.

Актуальність роботи полягає насамперед у недостатній дослідженості теми як в українському, так і в хорватському мовознавстві. Так, український дослідник О. Стишов у монографії «Українська лексика кінця ХХ століття» розглядає словотвірну адаптацію запозиченої лексики в українській мові лише в контексті загального дослідження способів творення нових слів, у тому числі на базі іншомовних коренів [7]. Словотвірній адаптації новітніх запозичень в українській мові присвячена стаття Д. Мазурик, в якій вона аналізує найпродуктивніші словотвірні моделі, які сприяють адаптації нових англійських запозичень в системі української мови [5]. Дослідженням словотвірного потенціалу запозичень у сучасній українській літературній мові (на матеріалі англійських та німецьких запозичень) ґрунтовно займається мовознавець Л. Кислюк [4]. У хорватському мовознавстві проблему словотвору вже багато років досліджує академік С. Бабич, який, зокрема, у статті «Tvorba

гїєсї» розглядає найпродуктивніші способи творення нових, але переважно питомих, слів у хорватській мові [8]. Аналіз словотвірної адаптації запозичень у хорватській мові 80-90-х рр. XX століття зробив мовознавець Р. Филипович, який визначив три основні ступені словотвірного входження запозичення в систему хорватської мови [9]. Чимало прикладів вторинної словотвірної адаптації англійських запозичень подає у своїй статті дослідниця Л. Сочанац, яка до секундарної адаптації зараховує, зокрема, творення парних іменників на позначення особи чоловічої і жіночої статі та творення демінутивів [12]. Окремі приклади суфіксального творення неологізмів у хорватській мові розглядаються у монографії В. Мухвич-Димановськи [11].

Розвиток лексики саме у науково-технічній сфері також становить інтерес для лінгвістів, насамперед, – лексикографів, яким дедалі важче встигати за швидким темпом науково-технічного прогресу. Зацікавлення лексикою даної галузі, на думку В. Гака, може бути викликane тим, що «дані науково-технічної термінології цікаві ... в тому відношенні, що вона являє собою найбільш жваву частину словника, яка постійно оновлюється та розвивається. Тут ми можемо простежити мову в динаміці, розкрити живі й продуктивні процеси» [2, 32].

Динаміку розвитку лексичного складу мови не можна простежити лише на основі лексикографічних праць, які часто доволі із запізненням подають найновішу лексику, зокрема і з комп'ютерної галузі, необхідно взяти до уваги й мову засобів масової інформації та комунікації, які першими засвоюють нову лексику іншомовного походження, оскільки мають своїм завданням описати технічні новинки та нові процеси і явища у цій галузі.

Україна та Хорватія не належать сьогодні до країн, що забезпечують світ комп'ютерними технологіями. Цю роль у сучасному світі виконують США, тому абсолютна більшість комп'ютерних новинок приходить до нас та до хорватів з уже готовими найменуваннями, які застосовуються в країні, з якої вони походять. Через шалений темп запозичень українська та хорватська мови не встигають одразу запропонувати відповідники, утворені на основі питомих мовних ресурсів, а тому не «маючи змоги освоїти саму предметну реалію» намагаються «освоїти, натуралізувати її іншомовну назву» [5]. Словотвірна адаптація слів англійського походження пов'язана насамперед з морфологічним засвоєнням лексем (завдяки питомим афіксам, які додаються до іншомовного кореня, формуються граматичні значення роду та числа (в іменниках та прикметниках), граматичне значення виду (в дієсловах)).

На входження слова у словотвірну систему української чи хорватської мов вказує його здатність стати центром словотвірного гнізда. Проведене нами дослідження комп'ютерних термінів англійського походження виявило, що багато запозичених лексем пройшло словотвірну адаптацію у хорватській та українській мовах і мають здатність формувати словотвірні гнізда, утворюючи деривати за допомогою питомих та запозичених з класичних мов суфіксів та префіксів. Проаналізований нами мовний матеріал засвідчив насамперед функціонування у мові українських та хорватських засобів масової комунікації великої кількості дієслів, утворених від іменників іншомовного походження. На основі аналізу виявлено, що, незважаючи на схильність хорватської мови до пуризму, хорватські засоби масової комунікації більше тяжіють до сприйняття

запозичених дієслів та їх адаптації за допомогою питомих афіксів, тоді як в українській мові подекуди вживаються питомі слова чи словосполучення-відповідники. Серед неологізмів-дієслів найбільша кількість похідних від іншомовних основ утворюється за допомогою питомих суфіксів.

У хорватській мові найпродуктивнішим при адаптації комп'ютерних термінів-дієслів англійського походження виявився суфікс *-a-ti*. Він часто використовується носіями хорватської мови для творення від іншомовних основ індивідуально-авторських неологізмів. Наприклад, від іменника *e-mail*, а точніше його фонетично та графічно адаптованої форми *mejl*, у мові хорватських засобів комунікації утворилося дієслово 1) *mejlati* зі значенням «відсилати лист, e-mail, електронною поштою», яке стало результатом поєднання іншомовної основи іменника та питомого суфікса *-a-ti* :

«(...) mogli bi se igrat ovim, možda bi najbolje bilo da nađes taj spajver (...) i mi ga mejlaš» (<http://mjesec.ffzg.hr:800/?date=2006-10-19>);

2) дієслово *guglati* зі значенням «шукати інформацію в мережі Інтернет за допомогою пошукової сторінки Google» утворене від фонетично та графічно адаптованої форми іменника *gugl* з додаванням суфікса *-a-ti*. Це дієслово відмічено нами лише два рази, що свідчить про його okazionalnıst' :

«İšla sam *guglati* i naletjela sam na forum gdje se ljudi sa 30 i nešto već bore s klimavim zubima » (forum.net.hr/forums/p/208633/5971151.aspx).

Хорватські засоби масової комунікації засвідчують також інший можливий варіант творення від іншомовної основи іменника даного дієслова, з допомогою додавання до фонетично та графічно адаптованої форми іменника *gugl* суфікса – *ova-ti* – *guglovati*. Це дієслово зафіксоване нами лише один раз, що, безумовно, також є свідченням його okazionalnıst'i:

«Ej, a jel se to može *guglovati*?» (<http://forum.b92.net/index.php?s=dea6be7d8efc9b84a20aa5fa59c3de2b&showtopic=29752&st=735&p=13417868#entry1341786>);

3) дієслово *fajlati* зі значенням «зберігати файл на інформаційному носії», трапилося нам лише один раз. Утворене воно від фонетично та графічно адаптованої форми іменника *fajl* з додаванням суфікса *-a-ti*:

«Kad bude složena, poslikat ću je malo pa ti poslati slike ako hoćeš da ih možeš *fajlati* u svoju 33. arhivu» (www.alfisti.hr/forum/index.php?topic=11260.90);

4) дієслово *printati* (друкувати) в хорватській мові є непохідним (хоча при морфемному аналізі слід виділяти відповідний суфікс *-a-ti*), оскільки в цій мові немає мотивуючого іменника, адже замість англійського терміна *printer* у хорватській мові вживається його питомий відповідник – *pisac*. Тобто, у даному випадку йдеться не про відіменникове творення дієслова, а про запозичення дієслівного кореня з англійської мови й адаптацію його на ґрунті хорватської мови за допомогою суфікса *-a-ti*:

«Nemaju svi nova nonstop *printati* nešto u kopiraoni» (forum.ffzg.hr/viewtopic.php?t=151611&sid=b9306611fd64b822f51aa22a9aacbaab).

Друге місце за продуктивністю творення нових дієслів від запозичених з англійської мови іменників у хорватській мові займає суфікс *-ira-ti*. В українській словотвірній системі йому відповідає питомий суфікс *-yva-mu*. За допомогою цих суфіксів в хорватській мові утворене дієслово *blogirati* зі

значенням «вести блог (Інтернет-щоденник)», яке стало результатом поєднання основи англійського іменника *blog* та хорватського дієслівного суфікса *-ira-ti*; в українській мові з цим самим значенням від тієї ж основи з додаванням суфікса *-uva-tu*, утворене дієслово *блогувати*:

«(...) pa je upozнала chatove, pa se naučila brže tipkati, pa je nekako skužila blogove, i sad je počela *blogirati*» (<http://mjesecc.ffzg.hr:800/?date=2006-10-19>);

«Виявляється, що і сильна стать вміє гарно *блогувати*» (<http://my.ukrweb.info/ru/node/415>).

За допомогою суфікса *-ira-ti* в хорватській та *-uva-tu* в українській мові створюються непохідні дієслова, при творенні яких питомий суфікс додається до запозиченої дієслівної основи. Це, зокрема, дієслова: *skenirati* / *сканувати instalirati* / *інстальовувати*, *formatirati* / *форматувати*. Дієслова *skenirati* / *сканувати*, на перший погляд, здаються похідними від англійського іменника *scanner*, який функціонує в українській та хорватській мовах. Проте українська дослідниця Д. Мазурик у статті «Словотвірна адаптація новітніх запозичень у сучасній українській літературній мові» через визначення значень і семантично-словотвірних типів зазначених іменника й дієслова та через неможливість установлення між ними однозначного напряму мотивації доводить, що слова *сканер* та *сканувати* були запозичені в українську мову паралельно, і тому є непохідними [5]. Аналогічний висновок робимо щодо цих слів і у хорватській мові.

«Koliko često se *skenira* kompjuter od virusa i crva?» (<http://www.tutorijali.net/forum/koliko-cesto-skenirati-t-671.html>)

«Непогана ідея – *сканувати* старі діафілми» (mixa-blog.org.ua/nepohana-ideya-skanuvaty-stari-diafilmy/)

Дієслова *instalirati* / *instalirati* зі значенням «здійснювати інсталяцію» та *formatirati* / *formatirati* зі значенням «здійснювати форматування» відповідають словотвірному типу «процесуальна дія, результат якої названий похідним іменником». В українській та хорватській мові ці дієслова зараховуємо до непохідних, оскільки в цих мовах вони не мають мотивуючої основи і утворені від запозичених з англійської мови дієслівних коренів за допомогою суфіксів *-ira-ti/-uva-tu* :

«Ako ideš na te sumnjive stranice gledaj da imaš dobar antivirus... i ako nemaš, *instaliraj*» (<http://www.tutorijali.net/forum/koliko-cesto-skenirati-t-671.html>)

«Розкажіть про те як *інстальовувати* форуми?» (www.mostyska.net.ua/forums.php?m=posts&q=54)

«Kako *formatirati* disk na kompjuteru?» (www.mycity.rs/Windows/Kako-formatirati-disk-na-kompjuteru.html)

«Необхідно дати користувачу право *форматувати* дискети як на низькому рівні (low-level), так і перезаписом файлової системи» (linux.org.ua/cgi-bin/yabb/YaBB.pl?num=1131628885)

Досліджений нами мовний матеріал засвідчив високу активність питомих префіксів при творенні похідних слів від дієслів, адаптованих вже у мові хорватських та українських засобів масової комунікації.

У хорватській мові найпродуктивнішими при творенні похідних від дієслів лексем у галузі компютерних технологій є префікси: *iz-*, *pre-*, *od-*, які мають об'єктно-просторове значення. За допомогою цих префіксів утворені дієслова:

izguglati, isprintati, preformatirati, preinstalirati, odskenirati тощо:

«А dovoljno je samo *izguglati* tu čudnu riječ»
(<http://kokaracha.blogspot.ba/arkhiva/2008/04/07/1475177>)

Дієслово *izguglati*, яке має значення «знайти інформацію в мережі Інтернет за допомогою пошукової сторінки Google» зафіксоване нами лише раз і може вважатися індивідуально-авторським неологізмом.

«Ništa ne preostaje nego *preformatirati* HD i iznova instalirat Win»
(<http://www.forum.hr/archive/index.php/t-7216.html>)

«Da ti je signal loš ne bi ga uspio ni *odskenirati*»
(<http://www.sisak.info/forum/showthread.php?p=61693>)

У мові українських засобів масової комунікації найпродуктивніші при творенні нових слів з комп'ютерної галузі префікси *від-*, *з(зи)-*, *за-*, *пере-*, які мають об'єктно-просторове значення. За допомогою цих префіксів утворені похідні дієслова *відсканувати*, *зісканувати*, *зайнстелювати*, *переінстелювати* тощо:

«Якщо є необхідність, могу з понеділка спробувати *зісканувати* ті статті»
(<http://informatic.org.ua/forum/44-101-2>)

«Я вже ті профілі користувача перебрав, стоїть написано «ви - адміністратор», але *зайнстелювати* все одно не пускає»
(<http://forum.lvivport.com/archive/index.php/t-40331.html>)

«А як позбутися небажаних апдейтів, і як мені тепер *переінстелювати* Оффіс 11 (windowshelp.microsoft.com/Windowsluc-Ua/help/mspx.)

За нашими спостереженнями, найбільша кількість термінів-іменників з комп'ютерної галузі твориться за допомогою суфіксів *-анн-я* (*я-нн-я*), (українська мова) та *-анј(е)* (хорватська мова) зі значенням дії. Такі віддієслівні іменники є ланками словотвірних гнізд, мотивуючою основою для яких є запозичені з англійської дієслівні основи, адаптовані за допомогою питомих суфіксів: *блогування* – блог-ува-(ти) + -анн-я (*blogiranje* – blog-ira-(ti) + -anj(e)), *сканування* – скан-ува-(ти) + -анн-я (*skeniranje* – sken-ira-(ti) + -anj(e)), *форматування* – формат-ува-(ти) + -анн-я (*formatiranje* – format-ira-(ti) + -anj(e)), *принтање* – print-a-(ti) + -anj-(e) (в українській мові використовується питомий термін роздрук), *інстелювання* – інстал'-ува-(ти) + -анн-я (це слово трапилося нам лише кілька разів, що свідчить про його оказіональність, і є варіантом до усталеної форми цього віддієслівного іменника – інсталяція):

«Mobilno *blogiranje* omogućava Vam objavljivanje sadržaja s mobilnog telefona»
(www.sonyericsson.com/ews/support/phones/detailed/whatmobileblogging/f305?lc=hr&cc=hr)

«Чи можна писати замітки за допомогою програм для *блогування*?»
(<http://www.blox.ua/html/2686977,2621442.html>)

«Imam osjećaj kako korisnici koji hoće otići korak dalje prvu stepenicu rade *formatiranjem*, šteta što time obično i uspore uspon»
(<http://www.forum.hr/archive/index.php/t-7216.html>)

«Повторне *форматування* та переінсталяція використовується в разі крайньої потреби» (windowshelp.microsoft.com/Windowsluc-Ua/help/mspx.)

«Поняття про *інстелювання* програмних продуктів (на прикладі операційної системи Windows 95)» (<http://ua.textreferat.com/referat-8308.html>)

«Взагалі нічого складного в *скануванні* книжок за допомогою фотоапарата немає, та сама система, що зі сканером, але набагато швидше»

(http://ukrcenter.com/forum/message.asp?message_id=3224&forum_name=Українська література);

Проаналізований нами мовний матеріал засвідчує активізацію творення у мові хорватських та українських засобів масової комунікації нових іменників на позначення осіб чоловічої та жіночої статі. Такі новотвори мають переважно okazionalnyi характер і відзначаються варіативністю утворених форм. Так, з англійської мови в хорватську та українську запозичений комп'ютерний термін *forum* (форум) зі значенням «Інтернет-сайт, на якому можна спілкуватися в реальному часі». У мові-джерелі для називання учасників Інтернет-форумів використовується термін *user* – «користувач». Натомість у мові українських та хорватських мас-медіа нами зафіксовані лексеми *форумець* і *форумчанин* (українська мова) та *forumas* (хорватська мова) на позначення осіб чоловічої статі, які беруть участь в обговореннях різних тем на форумах. В українській мові зазначені іменники утворені за допомогою суфіксів із загальним значенням особи – *-(ч)-анин* та *-ець*, що доводить активність цих формантів у словотвірній діяльності сучасних носіїв української мови і дозволяє посперечатися з думкою мовознавця І. Олійника, який зазначав, що активність суфікса *-ець* «була неоднаковою у різні періоди, що дало підставу висунути тезу про непродуктивність цього словотвірного типу» [6]. Обидва цих суфікси однаково відповідають закономірностям творення іменників на позначення осіб чоловічого роду в українській мові, проте суфікс *-анин* частіше додається до субстантивних основ при творенні іменників, які називають особу за місцем її проживання (напр., чернівчанин, киянин, львів'янин тощо), саме тому, очевидно, цей іменник зафіксований нами лише раз, тоді як у новотворах-іменниках із суфіксом *-ець* реалізується структурно-словотвірний тип «особа, яка виконує дію» (напр., добротворець, наукознавець, *форумець*) і такий варіант цього терміна значно вживаніший у мові засобів масової комунікації:

«Шановні *форумчани*! Повідомлення, які не відповідають темі або несуть некорисний зміст будуть видалятися без попередження» (<http://informatic.org.ua/forum/44-101-2>);

«Разом з тим, пропоную достроково оголосити ХОРСА найпатріотичнішим *форумцем* безстроково і змінити його статус на відповідний» (forum.kalush.info/index.php?topic=1366.10,wap2).

Хорватський іменник *forumas*, що так само відповідає структурно-семантичному типу «особа, яка виконує дію» утворений за допомогою додавання до основи іменника *forum* суфікса *-as*:

«Onda i ja pružam podršku *forumasu* pod nickom Mateja» (<http://www.poslovnj.hr/Forum/Thread.aspx?ThreadID=5782>)

На відміну від хорватської, в українській літературній мові менше жіночих паралелей чоловічих назв осіб, оскільки жінку за професією, званням, видом діяльності носії української мови найчастіше називають іменником чоловічого роду (напр., жінка-мовознавець, жінка-професор, жінка-обліковець тощо). Проте аналіз мови сучасних українських засобів масової комунікації засвідчує послідовне творення іменників на позначення осіб жіночої статі у галузі комп'ютерних технологій. Нами зафіксовані різні варіанти творення похідних іменників на позначення осіб жіночої статі від іменника *форум* в українській

мові. За допомогою суфіксів *-(ч)-ин-я* утворена лексема *форумчина* (зафіксована нами лише раз), за допомогою групи суфіксів *-ч-ан-к-а* утворений іменник *форумчанка*, вживання якого доволі поширене у мові українських засобів масової комунікації. На нашу думку, зазначені іменники на позначення осіб жіночої статі слід розглядати як похідні від іменника форум, а не форумчанин, оскільки хронологічно обидві назви почали вживатися в українській мові паралельно. Про похідність від слова форум свідчить також варіативність словотвірних формантів:

«Ота-от *форумчина* Надія Баловсяк» (misto.ridne.net/thread-4951.html)

«Мені тут багато хто з *форумчанок* подобається, однак супутницю в житті вже найшов» (<http://forum.iks.com.ua/viewtopic>)

У хорватській мові іменник на позначення особи жіночого роду – *forumšica* утворений від іменника *forumas* за допомогою додавання суфікса *-ica*. У даному випадку основа мотивуючого слова повністю ввійшла до нової лексики:

«Komentari na slike forumaša i forumšica»

(<http://www.croportal.net/forum/upoznavanje-i-druzenje/komentari-na-slike-forumasa-i-forumšica-10057/>)

Проаналізований нами мовний матеріал дає підстави погодитися з думкою польської дослідниці А. Вежбицької, яка зазначала, що «в багатьох слов'янських і романських мовах експресивне словотворення відіграє роль, яку важко переоцінити. Зокрема, просто величезне функціональне навантаження мають так звані пестливі суфікси» [1, 89]. Демінутивні назви, які є виразниками експресивності в мові і характеризуються стилістичною маркованістю, наявні і в комп'ютерній термінології мови хорватських та українських засобів масової комунікації. Такі лексеми створюються за допомогою суфіксів *-ić* – чоловічий рід, *-ica* – жіночий рід (хорватська мова), *-ик* – чоловічий рід, і *-ка* – жіночий рід (українська мова), які додаються до запозичених з англійської мови основ, наприклад, *smajlic*, *poručica*; *смайлик*, *мишка*, *СМС-ка*:

«I onda kad takva *poručica* (ili poziv) ne dolazi, zapitam se što se događa, da li je sve u redu» (<http://psihovjeverica.mojblog.hr/p-i-spy-with-my-little-eye/47948.html>)

«Далі брат зі свого телефону порозсилав *СМС-ки* моїм знайомим від мого імені, буцім-то в мене змінився номер телефону» (www.sviato.in.ua/april_1.php)

«Koji vam je najbolji *smajlic*?»

(<http://www.google.com.ua/search?hl=uk&q=smajlic%C4%87&btnG=%D0%9F%D0%BE%D1%88%D1%83%D0%BA+Google&meta=&aq=f&oq=>)

Про адаптацію в хорватській та українській мовах запозичених з англійської мови комп'ютерних термінів-іменників та дієслів свідчить їхня здатність збільшувати словотвірне гніздо через утворення за допомогою питомих суфіксів похідних прикметників. У хорватській мові похідні прикметники створюються від іншомовних основ за допомогою суфіксів *-sk(i)* і *-an(i)* зі значенням відношення: *lazerski* ← *lazer* + *sk(i)*, *serverski* ← *server* + *sk(i)*, *modernski* ← *modem* + *sk(i)*, *onlinski* ← *on lin(e)* + *sk(i)*, *internetski* ← *internet* + *sk(i)*, *instaliran* ← *instalir-a-*(*ti*) + *an*:

«Koristim XP i ako sam dobro informiran to je izvedivo jer i XP ima *serversku* komponentu» (<http://www.forum.hr/archive/index.php/t-99526.html>)

«Ako je *modemski pristup*, onda ne vjerujem, jer tu se plaćaju impulsi i plaća ih vlasnik linije» (<http://forum.pcekspert.com/showthread.php?t=73332>)

«Naravno, net framework valjda već imaš *instaliran*» (<http://www.forum.hr/archive/index.php/t-295899.html>).

В українській мові похідні прикметники від іншомовних основ утворюються за допомогою префіксів *-ськ-*, *-н-*, *-ов-* зі значенням відношення: *серверний* ← сервер + н(ий), *модемний* ← модем + н(ий), *інтернетський* ← інтернет + ськ(ий), *хакерський* ← хакер + ськ(ий), *онлайнний* ← он-лайн + ов(ий):

«Джерелом найнадійнішої інформації про українську революцію є не CNN, і, навіть, не BBC, а українська *інтернетська* преса, зокрема “Українська правда”» (<http://forum.te.ua/archive/index.php/t-1880.html>)

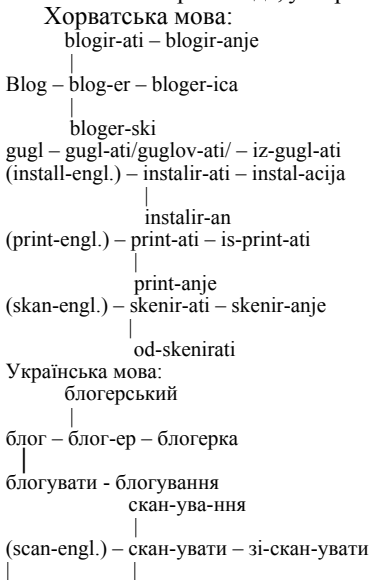
«Який на вашу думку найкращий *серверний* лінукс?» (linux.org.ua/cgi-bin/yabb/YaBB.pl?num=1166534860)

«Microsoft закриває *онлайнний* книжковий пошуковець»

(misto.ridne.net/viewthread.php?tid=6579).

Більшість розглянутих нами новотворів не представлені у хорватських та українських лексикографічних працях і, по суті, є втіленням «потенційних слів» у розмовній мові, зафіксованій нами за допомогою засобів масової комунікації.

Таким чином, аналіз мови українських та хорватських засобів масової комунікації виявив інтенсивне зростання у цих мовах кількості запозичених з англійської мови комп'ютерних термінів та їх активну адаптацію у системі хорватської та української мов. Про засвоєння більшості термінів у досліджених мовах свідчить їхня здатність до творення словотвірних гнізд. Нами виявлені такі основні словотвірні гнізда, утворені від запозичених з англійської мови основ:

від-скан-увати
 скан-ер – сканер-ський
 інстал²-ація
 (install-engl.) – інстал²-увати – за-інтал²-увати
 пере-інстал²-увати|

Основну роль у засвоєнні компю'терних термінів англійського походження відіграє суфіксальне творення дієслів, за допомогою суфіксів – *a(ti)*, *-ira(ti)*/*-uva-ti* (*guglati*, *skenirati*, форматувати), іменників, за допомогою суфіксів *-anj(e)*, *-aš*, *-ica*, *-ić/ -анн-я (я-нн-я)*, *-(ч)-анин*, *-ець*, *-(ч)-ан-к(а)*, *-(ч)-ин(я)*, *-ик*, *-к(а)* (*printanje*, *forumaš*, *smajlić* / форумець, блогування, мишка) та прикметників за допомогою суфіксів *-sk(i)*, *-an/ -ськ-*, *-ов-*, *-н-* (*modemski*, *instaliran* / серверний, онлайнвий, інтернетський). Префіксальний спосіб творення продуктивний при утворенні нових похідних від запозичених дієслівних основ, адаптованих у хорватській та українській мовах. Найпродуктивніші дієслівні префікси: *iz-*, *pre-*, *od-* / *від-*, *z(zi)-*, *za-*, *pere-* (*ispintati*, *odskenirati* / переформатувати, відсканувати тощо).

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Вежбицкая А.* Язык, культура, познание. – М., 1996. – 416 с.; 2. *Гак В. Г.* Беседы о французском слове. Из сравнительной лексикологии французкого и русского языков. Изд. 2-е, испр. – М., 2004. – 336 с.; 3. *Горпинич О.* Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К., 1999. – 207 с.; 4. *Кислюк Л.* Словотвірний потенціал запозичень у сучасній українській літературній мові (на матеріалі англійських та німецьких запозичень) Автореф. дис... канд. філол. наук: 21.03.00/ Національна академія наук України. Інститут української мови. – Київ, 2000. – 19 с.; 5. *Мазурик Д.* Словотвірна адаптація новітніх запозичень у сучасній українській літературній мові // <http://forum.domivka.net/showthread.php?t=6034>; 6. *Олійник І.* Іменники з суфіксом –ець на позначення назв осіб// Дослідження з словотвору та лексикології. – К., 1985. – С. 34-38; 7. *Стушов О. А.* Українська лексика кінця ХХ ст. (на матеріалі засобів масової інформації). – К., 2003. – 388 с.; 8. *Babić S.* Tvorba riječi// Hrvatski jezik. – Opole, 1998. – S. 109-118; 9. *Filipović R.* Transmorfemizacija // Filologija. – 1995. – № 24/25. – S. 59-67; 10. Gramatika hrvatskog jezika: za gimnazije i visoka učilišta/ Josip Silić, Ivo Pranjković. – Zagreb, 2005. – 422 s.; 11. *Muhvić-Dimanovski V.* Neologizmi. Problemi teorije i primjene. – Zagreb, 2002. – 123 s.; 12. *Sočanac L.* Sekundarna adaptacija anglicizama u talijanskom jeziku: tvorba riječi // Suvremena lingvistika. – 1993. – № 35-36. – S. 171-176.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ:

<http://mjesece.ffzg.hr>; <http://forum.net.hr>; <http://forum.b92.net>; www.alfisti.hr; <http://forum.ffzg.hr>; <http://my.ukrweb.info>; <http://www.tutorijali.net>; <http://mixa-blog.org.ua>; www.mostyvska.net.ua; www.mycity.rs; <http://linux.org.ua>; <http://kokaracha.blogspot.ba>; <http://www.sisak.info>; <http://informativ.org.ua>; <http://forum.lvivport.com>; www.sonyericsson.com; <http://www.blox.ua>; <http://windowshelp.microsoft.com>; <http://ua.textreferat.com>; <http://ukrcenter.com>; <http://forum.kalush.info>; <http://www.poslovni.hr>; <http://misto.ridne.net>; <http://forum.iks.com.ua>; <http://www.croportal.net>; <http://psihovjeverica.mojblog.hr>; www.sviato.in.ua; <http://www.google.com.ua>; <http://www.forum.hr>; <http://forum.pckespert.com>; <http://www.forum.hr>; <http://forum.te.ua>.